

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж бр. 4261/23
26.6.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Јелене Стојилковић, председника већа, Татјане Лемајић и Драгане Марчетић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији су пуномоћници Горан Стаменић и Бојана Јеремић, адвокати из Чачка, ул. Кнеза Милоша бр. 1а/1, против тужене "Eurobank Direktna" а.д. Београд са седиштем у Београду, ул. Вука Караџића бр. 10, као правног следбеника "Piraeus bank" а.д. Београд чији је пуномоћник Јована Дотлић, адвокат из Београда, ул. Хиландарска бр. 24/2, ради утврђења и стицања без основа, одлучујући о жалби тужене, изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду П бр. 267/20 од 09.05.2023. године, у седници већа одржаној 26.06.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, жалба тужене "Eurobank Direktna" а.д. Београд и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Вишег суда у Београду П бр. 267/20 од 09.05.2023. године у делу става трећег изреке којим је утврђено да је ништава одредба Уговора о стамбеном кредиту бр. ... закљученог дана 27.08.2007. године између тужиоца АА и правног претходника тужене "Piraeus bank" а.д. Београд и то одредба члана 1 став 1 тачка 1 у делу који гласи "СНФ у динарској противвредности", као и у ставу четвртном, петом, шестом и седмом изреке.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ решење о трошковима парничног поступка садржано у ставу осмом изреке пресуде Вишег суда у Београду П бр. 267/20 од 09.05.2023. године тако што се **ОБАВЕЗУЈЕ** тужена да тужиоцу на име трошкова парничног поступка исплати износ од 210.926,00 динара, са законском затезном каматом почев од дана извршности пресуде до коначне исплате, у року од 15 дана од дана пријема писменог отправака пресуде.

ОДБИЈА СЕ захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Образложење

Ставом првим изреке пресуде Вишег суда у Београду П бр. 267/20 од 09.05.2023. године, дозвољено је објективно преиначење тужбе учињено поднеском од 19.02.2020. године. Ставом другим изреке одбијен је тужбени захтев тужиоца АА којим је тражио

да се утврди да су Уговор о стамбеном кредиту бр. ... закључен дана 27.08.2007. године и Анекс бр. 1 уговора о стамбеном кредиту закључен дана 10.03.2011. године између тужиоца и тужене ништави, као неоснован. Ставом трећим изреке делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца АА па је утврђено да је ништава одредба Уговора о стамбеном кредиту бр. ... закљученог дана 27.08.2007. године између тужиоца и правног претходника тужене “Piraeus bank” а.д. Београд, и то део одредбе члана 1 став 1 тачка 1 у делу који гласи: “CHF у динарској противвредности”, док се у преосталом делу за утврђење ништавости наведене одредбе уговора тужбени захтев одбија. Ставом четвртим изреке усвојен је тужбени захтев тужиоца АА па је утврђено да су ништаве одредбе уговора о стамбеном кредиту бр. ... закљученог дана 27.08.2007. године и Анекса бр. 1 уговора закљученог дана 10.03.2011. године између тужиоца и правног претходника тужене “Piraeus bank” а.д и то: део одредбе члана 4 став 1 уговора у делу који гласи: “дефинисани ануитетни план који представља саставни део овог уговора”, део одредбе члана 4 став 2 уговора о делу који гласи: “а висина се утврђује према продајном курсу банке за CHF на дан доспећа сваког ануитета”, део одредбе члана 2 Анекса 1 уговора који гласи: “а висина ануитета се утврђује према средњем курсу CHF Народне банке Србије на дан уплате”. Ставом петим изреке, обавезана је тужена “Eurobank Direktna” а.д Београд да тужиоцу АА из ... на име стицања без основа исплати због индексације кредита у валути CHF за период од 30.08.2007. године до 30.11.2020. године појединачне износе ближе наведене у том ставу изреке са законском затезном каматом на сваки појединачни износ на начин како је то ближе опредељено у изреци. Ставом шестим изреке усвојен је тужбени захтев тужиоца АА па је утврђено да су ништаве одредбе уговора о стамбеном кредиту бр. ... закљученог дана 27.08.2007. године између тужиоца и правног претходника тужене “Piraeus bank а.д. Београд и то: одредба члана 1 став 1 тачка 5 која гласи: “Једнократна накнада 20 еур у динарској противвредности по продајном курсу банке на дан уплате”, одредба члана 1 став 1 тачка 6 која гласи: “Једнократна накнада Националне корпорације 30 еур у динарској противвредности по продајном курсу банке на дан уплате”, одредба члана 1 став 1 тачка 7 која гласи: “Трошкови обраде кредита: 1,5% од укупног износа кредита у динарској противвредности по продајном курсу банке на дан уплате”, одредба члана 1 став 1 тачка 8 која гласи: “Премија осигурања Националне корпорације 3,2% од укупног износа кредита у динарској противвредности по продајном курсу банке на дан уплате”, одредба члана 3 став 3 тачка 4 која гласи “Банка задржава право измене уговорне каматне стопе у зависности од промене основне каматне стопе банке и пословне политике банке”, одредба члана 3 став 4 која гласи: “Корисник кредита је сагласан и својим потписом на овом уговору изричито и безусловно прихвата да се висина каматне стопе као и начин обрачунавања и наплате аутоматски усклађује са изменама законских прописа и аката пословне политике банке, без обавезе уговорних страна да закључују посебан анекс овог уговора, с тим да је банка дужна да пре почетка примене промењене каматне стопе о томе писмено обавести корисника кредита”. Ставом седмим изреке обавезана је тужена “Eurobank Direktna” а.д. Београд да тужиоцу Борису Бајићу на име стицања без основа исплати: износ од 2.416,06 динара са законском затезном каматом почев од 31.08.2007. године до коначне исплате, износ од 36.481,85 динара са законском затезном каматом почев од 31.08.2007. године до коначне исплате, износ од 77.827,94 динара са законском затезном каматом почев од 31.08.2007. године до коначне исплате. Ставом осмим изреке обавезана је тужена да тужиоцу на име трошкова парничног поступка исплати износ од 242.126,00 динара са законском

затезном каматом почев од дана извршности пресуде до коначне исплате.

Против наведене пресуде тужена је благовремено изјавила жалбу побијајући исту у ставу трећем, четвртном, петом, шестом, седмом и осмом изреке због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Испитујући правилност побијане пресуде на основу члана 386 Закона о парничном поступку-ЗПП (“Службени гласник РС”, бр. 72/11, 55/14, 87/18 и 18/20), Апелациони суд је оценио да је жалба тужене неоснована у погледу одлуке о главној ствари, а делимично основана у односу на одлуку о трошковима поступка.

Приликом доношења побијане пресуде нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 1, 2, 3, 5, 7 и 9 ЗПП, на које другостепени суд пази по службеној дужности. Супротно жалбеним наводима тужене, приликом доношења побијане одлуке није учињена ни битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 12 ЗПП јер је изрека побијане пресуде разумљива, не противречи сама себи нити разлoзима пресуде, а разлoзи о свим битним чињеницама су јасни и непротивречни.

По основу утврђеног чињеничног стања у првостепеном поступку, тужилац као корисник кредита и правни претходник тужене “Piraeus bank” а.д. Београд су дана 27.08.2007. године закључили Уговор о стамбеном кредиту бр. ..., којим је тужиоцу као кориснику одобрен наменски стамбени кредит за куповину непокретности у износу од 49.500,00 CHF у динарској противвредности по куповном курсу банке на дан пуштања кредита у течај, са роком отплате од 360 месеци, уговореном променљивом каматном стопом у висини од 3,95% на годишњем нивоу обрачунатом конформном методом. Чланом 1 је такође уговорена једнократна накнада у износу од 20 евра у динарској противвредности по продајном курсу банке на дан уплате, једнократна накнада Националне корпорације у износу од 30 евра у динарској противвредности по продајном курсу банке на дан уплате, трошкови обраде кредита - 1,5% од износа одобреног кредита у динарској противвредности по продајном курсу банке на дан уплате и премија осигурања Националне корпорације - 3,2% од износа одобреног кредита у динарској противвредности по продајном курсу банке на дан уплате. Чланом 3 се корисник обавезао да плаћа банци камату кроз месечне ануитете по продајном курсу банке важећим на дан уплате, а која камата се обрачунава на месечном нивоу последњег дана у месецу конформном методом на основу месеца од 30 дана и године од 360 дана. Основна каматна стопа је референтна каматна стопа “Piraeus bank” а.д. Београд која се формира на основу трошкова извора финансирања које банка сноси и тржишних услова пословања, а које се утврђује одлуком банке и објављује на сајту. Банка задржава право измене уговорене каматне стопе у зависности од промене основне каматне стопе и пословне политике банке. Корисник кредита се сагласио и својим потписом на уговору изричито и безусловно прихватио да се висина каматне стопе као и начин њеног обрачунавања и наплате аутоматски усклађује са изменама законских прописа и аката пословне политике банке без обавезе уговорних страна да закључују посебан анекс, с тим да је банка дужна да пре почетка примене променљиве каматне стопе о томе корисника писмено обавести. Чланом 4 став 2 уговорено је да ће

се месечни анuitети уплаћивати у динарима, а висина ће се утврђивати према продајном курсу банке за CHF на дан доспећа сваког анuitета. Дана 10.03.2011. године закључен је Анекс бр. 1 уговора о стамбеном кредиту којим су уговорне стране сагласно измениле одредбу члана 3 став 1 основног уговора у погледу висине каматне стопе која ће почев од 01.03.2011. закључно са 31.12.2011. године износити 5,50% на годишњем нивоу, да ће након 01.01.2012. године променљива каматна стопа износити 4,9% на годишњем нивоу. Измењен је и члан 4 став 2 основног уговора и уговорено да ће се месечни анuitети уплаћивати у динарима, а висина анuitета ће се утврђивати према средњем курсу у CHF Народне банке Србије на дан уплате. Кориснику су уручени основни подаци о кредиту и преглед битних елемената уговора у којима је наведен укупан износ одобреног кредита, 2.403.116,10 динара са периодом отплате од 361 месец, номиналном каматном стопом од 3,95%, ефективном каматном стопом од 4,36%, као и да укупан износ камате за период коришћења кредита износи 1.668.192,22 динара, укупан износ других трошкова 112.946,46 динара и износ месечног анuitета 11.307,75 динара. Како је уговорена променљива каматна стопа, тужена је дописом од 20.10.2008. године обавестила тужиоца да је на основу одлуке извршног одобра дошло до промене каматне стопе која сада износи 6,90% због чега је дошло до измена месечних анuitета, односно да ће анuitет који доспева 31.10.2008. године, износити 290,96 CHF, а сваки наредни анuitет по 316,67 CHF, уз позив да се јави најближој пословници како би преузео нови план отплате, а дописом од 20.11.2008. године да је на основу одлуке извршног одбора дошло до промењене каматне стопе која сада износи 6,4% због чега је дошло до измене месечних анuitета, тако што ће анuitет који доспева 31.12.2008. године износити 301,86 CHF уз позив да се јави најближој половници како би преузео нови план отплате. Тужена је тужиоцу дана 31.03.2015. године упутила обавештење да укупан износ новчаних средстава које је банка утврдила по основу одлуке о мерама за очување стабилности финансијског система у вези са кредитима индексираним у иностраној валути која је ступила на снагу 05.03.2015. године износи 906,29 CHF, који износ је урачунат у превремену отплату кредита и у прилогу обавештења достављен је нови план отплате кредита. Тужиоцу је дана 31.03.2015. године понуђено закључење анекса уговора о кредиту којим би се променили услови отплате према једном од четири понуђена модела, са позивом да обавештење о избору само једног модела достави најкасније у року од 3 месеца од дана пријема дописа а дана 28.04.2015. године дата му је понуда са додатним погодностима у односу на понуде предвиђене одлуком НБС о мерама за очување стабилности финансијског система у вези са кредитима индексираним у иностраној валути. Према налазу и мишљењу судског вештака економско-финансијске струке Јованке Косановић од 02.03.2021. године, кредит је пуштен у течај дана 30.08.2007. године у износу од 49.500,00 CHF, а која средства су тужиоцу стављена на располагање представљала су противвредност у износу од 2.403.116,10 динара, обрачунату по куповном курсу тужене за девизе на дан пуштања кредита у течај. Тужена је висину динарске противвредности анuitета закључно са доспећем у фебруару 2011. године обрачунавала применом продајног курса банке за валуту CHF, затим до фебруара 2015. године применом средњег курса НБС за валуту CHF, након тога применом куповног курса банке за валуту CHF (по коме је и извршено пуштање кредита у течај). Тужена је од пуштања кредита у течај од 15.02.2008. године примењивала уговорену каматну стопу, од 15.02.2018. примењивана је умањена каматна стопа од 3,9%, од 05.06.2008. године примењивана је увећана каматна стопа од 4,9%, од 22.10.2008. године каматна стопа од 6,9%, од 01.12.2008.

године каматна стопа од 6,4%, од 18.05.2009. године каматна стопа од 6,15%, од 01.02.2011. каматна стопа од 5,9%, од 01.03.2011. године од 5,55% и од 05.12.2011. године каматна стопа од 3,9%. Тужена је извршила повраћај средстава наплаћених по основу увећања каматне стопе и то дана 01.09.2013. године износ од 2.345,69 CHF и дана 01.03.2015. године износ од 906,29 CHF односно укупно 3.260,98 CHF. Наведена средства су усмерена за умањење преосталог износа главнице, односно извршена је превремена делимична отплата кредита чиме је кредит сведен на ниво обрачуна обавеза по кредиту по иницијално уговореној каматној стопи од 3,95% на годишњем нивоу. Износу одобреног кредита одговарала је противвредност од 30.199,50 евра, такође обрачуната према куповном курсу банке за девизе на дан пуштања у течај кредита (1 евро=79,5747 динара). У периоду отплате кредита тужилац је на име главнице туженој платио износ од 13.267,89 CHF, односно у динарској противвредности 1.245.953,91 динара, на име камате износ од 23.727,98 CHF, односно 2.036.554,44 динара у динарској противвредности, што укупно чини износ од 36.995,87 CHF, односно 3.282.506,35 динара. Да је све време приликом отплате кредита примењиван исти износ валуте CHF по коме је кредит пуштен у течај, тужилац би у периоду отплате на име главнице платио износ од 644.126,87 динара, а на име камате износ од 1.151.941,23 динара, односно укупно 1.796.068,10 динара, што значи да би укупно плаћена обавеза на име отплате кредита била мања за 1.486.440,25 динара, што представља резултат раста курса валуте CHF у периоду отплате. Упоређујући износе од 1.151.941,23 динара и 1.486.440,25 динара вештак је утврдила да је увећање обавезе по основу раста курса веће за 334.499,03 динара од камате коју би тужилац платио на име кредита у околностима да курс валуте CHF није растао. Према важећем контном оквиру за банке (период 2014. године и даље) на рачунима групе 78-приходи од курсних разлика, исказују се приходи од позитивних курсних разлика, који укључују приходе од позитивних курсних разлика по основу уговорене валутне клаузуле, док су ти приходи од 2014. године књижени на рачунима 771-приходи од промене вредности пласмана, хартије од вредности потраживања. Да је тужилац узео кредит под условима који су важили за стамбене кредите физичким лицима без учешћа и депозита у време закључења предметног уговора, у периоду отплате би туженој платио на име главнице износ од 7.206,69 евра, односно 809.077,80 динара и на име камате износ од 19.758,71 евра, односно 2.157.005,71 динара, што би укупно износило 26.965,40 евра, односно 2.966.083,51 динара. Да је тужилац узео кредит под условима индексације у валути евро који су важили у време закључења предметног уговора, у периоду отплате кредита до дана вештачења би мање платио укупан износ од 316.424,84 динара од износа који је платио под условима из предметног уговора. У прегледу битних елемената отплате кредита од 30.08.2007. године је као укупан износ који ће корисник кредита платити у периоду отплате наведени износ од 4.814.459,78 динара. Према плану отплате и картици преостали износ главнице кредита је на дан 30.11.2020. године износио 32.817,03 CHF односно 3.478.716,76 динара, према куповном курсу тужене на дан 30.11.2020. године. Износ последњег месечног ануитета је 220,17 CHF, а преостало је још 206 месечних рата што чини укупан износ од 45.355,02 CHF, или 4.807.786,33 динара према куповном курсу тужене на дан 30.11.2020. године. У складу са уговором а према картици иницијалном плану отплате тужилац је туженој платио дана 30.08.2007. године применом продајног курса банке накнаду на име трошкова обраде кредита у висини од 1,5% од износа одобреног кредита у износу од 742,50 CHF, односно 36.481,85 динара и премију осигурања НКОСК у висини од 3,2% од износа одобреног

кредита у износу од 1.584,00 CHF, односно 77.828,94 динара. Уговором о кредиту предвиђено је плаћање једнократне накнаде НКОСК у износу од 30 евра, односно 2.416,06 динара према продајном курсу тужене на дан 30.08.2007. године. Курс валуте CHF је дана 30.07.2007. године односно дана када је кредит пуштен у течај износио 48,2937 динара, а курс валуте еуро износио је на исти дан 79,5398 динара, није било раста курса CHF и EUR, нити ап्रेसијације валуте CHF у односу на валуту EUR. На дан израде налаза односно 30.11.2020. године курс валуте CHF износио је 108,7214 динара а курс EUR 117,5822 динара, да је раст курса CHF 125,13% а раст EUR 47,83% , те да постоји ап्रेसијација валуте CHF у односу на валуту EUR и да износи 52,29 %. Стопа инфлације мерена стопом раста цена на мало до 2010. године, а затим индексом потрошачких цена износила у периоду од 30.08.2007. године до 30.11.2020. године 90,74%. У периоду од дана пуштања кредита у течај до 30.11.2020. године тужилац је на име плаћања месечних анuitета измирио укупно 3.282.508,35 динара, при чему је обрачун обавезе извршен применом продајног курса тужене за девизе закључно са фебруаром 2011. године, а затим применом средњег курса НБС закључно са фебруаром 2015. године, а након тога применом куповног курса тужене. Да је све време у периоду пуштања кредита у течај до 30.11.2020. године на обрачун обавеза тужиоца примењиван куповни курс тужене за девизе, тужилац би платио укупно 3.254.843,58 динара, односно за 27.664,77 динара мање од износа који је плаћен. Тужена је прибављала средства на међубанкарском девизном тржишту пред осталог и у валути CHF а та средства је, као и камату на та средства имала обавезу да врати у ино валути у складу са закљученим уговором (није уговорен курс већ валута у којој се врши враћање зајма). Услови пласирања појединачних стамбених кредита физичким лицима (каматне стопе, рок враћања, начин враћања), нису били исти као услови прибављања средстава на међубанкарском девизном тржишту. Прибављање средстава на међубанкарском девизном тржишту није било непосредно везано за појединачни кредитни пласман, већ је тиме укључујући и остале начине прибављања средстава вршено формирање извора за пласирање кредитних средстава, у складу са пословном политиком банке и условима на тржишту.

Из исказа тужиоца АА произилази да се у ... доселио 1993. године, да је плаћао закупнину за стан, а када се оженио предложио је супрузи 2007. године да узму кредит да би уместо станарине плаћали рату за кредит. Пронашли су стан и требао им је износ од 30.000 евра. Тужилац је обишао све банке у ... да би видео која банка има најповољније кредите и услове отплате и било му је битно да му месечна рата кредита износи максимално 150 евра. У "Piraeus" банци су му понудили повољан кредит са месечном ратом у износу од 150 евра у швајцарцима, и рекли му да је то најстабилнија валута и најповољнији кредит. Речено му је да ће рата износити 11.000,00 динара и на папиру су му показали колико је укупан износ кредита у динарима, па је тужилац пристао да закључи уговор. Није било речи о повећању рата, иако је инсистирао да му кажу да ли ће рата бити фиксна, што су му и гарантовали. Не би пристао да узме кредит да су му предочили да ће се мењати. Његова супруга тада није била запослена. Разумео је да ће рата износити 11.000,00 динара за све време отплате кредита, међутим после два или три месеца, рата се повећала нешто минимално, све док 2015. године није порасла на 250 евра, односно на око 30.000,00 динара. Тужилац је тада отишао у банку како би видео шта се дешава и тада му је речено да је сада таква ситуација и да они ништа не могу јер је потписао такав уговор. Након тога је добијао понуде од банке,

препоруке Народне банке Србије, али све што му је понуђено је и даље било неповољно за њих. Сада плаћа месечно износ од 24.000,00 динара, његова супруга и даље не ради, а он ради више послова како би могао да плаћа кредит. Није подносио захтев за реиндексирање кредита, то је било у понуди банке, али му то није одговарало. Када је потписивао уговор није могао да чита све одредбе јер их је било пуно. Доста тога није разумео и тако је и рекао референту банке на шта му је референт одговорио “ево на овом папиру ти пише најважније”, а на папиру је писало колико је укупно задужење и колика је рата, односно основни податци о кредиту.

Полазећи од напред утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је применом одредби чланова 11, 12, 15, 21, 46, 47, 104, 105 и 1065 Закона о облигационим односима -ЗОО, закључио да су ништаве уговорне одредбе о индексирању динарског дуга применом СНФ, с обзиром да тужена није доказала да је пласирана динарска средства по предметном кредиту прибавила сопственим задуживањем у валути СНФ на међународном тржишту капитала, а није ни пружила доказ да је тужилац пре закључења уговора писменим путем у потпуности информисан о свим пословним ризицима и економско-финансијским последицама које ће настати применом валутне клаузуле, па у складу са тим, нису били испуњени услови да се евентуални валутни ризик од стране тужене према њеним повериоцима превали на тужиоца као корисника кредита јер у том смислу није постигнута сагласност воља. Оваква обавеза тужене заснива се на одредби чл. 12 ЗОО, којом је тужена обавезана да се придржава начела савесности и поштења, које начело тужена није испоштовала, због чега је првостепени суд нашао да је ништав део одредбе чл. 1 став 1 уговора, у коме се наводи “СНФ у динарској противвредности”. Првостепени суд је даље закључио да су ништаве одредбе уговора о кредиту члан 4 став 1 и став 2 којим је уговорено да ће се месечни ануитети исплаћивати у динарској противвредности према продајном курсу банке за валуту СНФ и дела одредбе члана 2 анекса 1 којим је уговорено да ће се месечни ануитети исплаћивати у динарској противвредности по средњем курсу НБС за валуту СНФ. Према разлозима првостепеног суда у овом делу, курс динара се према страним валутама на девизном тржишту формира слободно у складу са понудом и потражњом девиза сходно одредби члана 40 Закона о девизном пословању. Уговорене стране су слободне да приликом уговарања валутне клаузуле уговоре и курс валуте куповни, продајни, средњи курс Народне банке Србије као и на који дан којим се обрачунава динарска противвредност обавезе корисника изражене у страниј валути. Међутим, у случају уговарања различитог курса који ће се примењивати приликом одобравања односно исплате кредита кориснику којим банка за своје обавезе према кориснику предвиди повољнији курс док за обавезе корисника према банци предвиди неповољнији курс корисник банци осим враћања главнице и уговорене камате враћа и додатну накнаду на име курсних разлика због примене различитих курсева чиме се нарушава начело савесности и поштења и равноправности уговорних страна и оваква одредба је супротна одредби члана 1065 Закона о облигационим односима. Такође, првостепени суд је оценио да су ништаве одредбе чл. 1 став 1 тачка 5, тачка 6, тачка 7 и тачка 8 Уговора, на основу којих одредби је тужилац обавезан да пре пуштања кредита у течај, плати туженој једнократну накнаду у износу од 20 евра, једнократну накнаду за НКОСК у износу од 30 евра, трошкове обраде кредита у износу од 1,5% од износа одобреног кредита, као и премију осигурања НКОСК у износу од 3,2% од износа одобреног кредита, све у динарској противвредности по продајном курсу банке на дан

уплате. Наиме, на туженој је сходно чл. 231 Закона о парничном поступку, био терет доказивања, да је у свему поступила према Одлуци НБС о јединственом начину обрачуна ефективне каматне стопе на депозите и кредите (“Сл.гласник РС” бр. 57/2006), односно да је тужиоцу као кориснику кредита, благовремено, у предуговорној фази, на јасан и недвосмислен начин предочила све трошкове и накнаде које је тужилац дужан да плати, тако што ће му уручити план отплате, преглед битних елемената уговора и понуду са истакнутим трошковима и накнадама. Ово с обзиром да се у списима предмета не налази понуда банке потписана од стране обе уговорне стране, а терет доказивања да је наведена понуда тужиоцу уручена у предуговорној фази, на прописаном обрасцу, лежи на туженој. Према налажењу првостепеног суда, ништав је и део одредбе чл. 3 Уговора, којим је предвиђено да тужена задржава право да промени висину каматне стопе у складу са актима пословне политике банке, с обзиром да каматна стопа и њена висина представљају битан елемент уговора о кредиту сходно одредби чл. 1065 ЗОО-а, па она као таква мора бити одређена или одредива, да би уговор био пуноважан. Међутим, уговорена каматна стопа у моменту закључења уговора о кредиту није била ни одређена, ни одредива с обзиром да је уговорено право банке да повећа њену висину у складу са својим актима пословне политике, што тужиоца доводи у неравноправан положај у односу на банку, као финансијску организацију, а на који начин је повређено начело равноправности странака предвиђено одредбом чл. 11 Закона о облигационим односима, као и начело једнаке вредности узајамних давања регулисано одредбом чл. 15 ЗОО-а.

Првостепени суд је нашао да је последица утврђења ништавости одредбе чл. 1 став 1 тачка 5, тачка 6, тачка 7 и тачка 8 Уговора, којима је тужилац обавезан на плаћање накнада и трошкова, као и утврђења ништавости дела одредбе чл. 1 став 1 тачка 1 Уговора, којим је уговорена валутна клаузула, сходно чл. 104 став 1 и 3 ЗОО-а, обавеза тужене да тужиоцу врати оно што је примила на основу ништавих уговорних одредби, по правилима која важе за враћање стеченог без основа, сходно одредбама чл. 210 и чл. 214 Закона о облигационим односима. Тужиоцу припада и законска затезна камата, рачунајући од дана када је тужилац туженој платио наведене износе у складу са одредбама које су утврђене ништавим до исплате, имајући у виду да је тужена несавестан стицалац, при чему је висину износа утврдио из налаза и мишљења вештака економско-финансијске струке.

Апелациони суд је става да је све важне чињенице за доношење одлуке о основаности тужбеног захтева, првостепени суд утврдио потпуно и поуздано, на основу доказа које је ценио правилном применом одредбе члана 8 ЗПП. Жалбом тужене чињенично стање није доведено у сумњу, а у истој нису истицане нове чињенице, нити предлагани нови докази у смислу члана 372 ЗПП те је на потпуно и правилно утврђено чињенично стање које је релевантно за одлучивање о тужбеном захтеву, првостепени суд правилном применом материјалног права одлучио основаности тужбених захтева и за своју одлуку дао је јасне, довољне и правилне разлоге, које у свему прихвата и другостепени суд.

Неосновани су жалбени наводи тужене којима се указује да није постојала обавеза банке да писаним путем упозорава кориснике кредита, на потенцијалне економско финансијске ризике закључења уговора индексираних у валути CHF с

обзиром да је уговарање валутне клаузуле у време закључења предметнога уговора било правно допуштено. Наиме, уговарањем валутне клаузуле у CHF и уношењем такве одредбе у уговор о стамбеном кредиту, банка као јача уговорна страна за разлику од тужиоца, била је дужна да као професионална финансијска институција поступа у свему са пажњом доброг стручњака и да унесе у сам уговор или у форми посебног писмена, тужиоцу на разумљив и недвосмислен начин, обавештење о свим могућим економско-финансијским последицама ризика које је тужилац преузео прихватањем уговорне клаузуле о индексирању кредита у валути CHF. Оваква обавеза тужене произилази из самог начела савесности и поштења и дужности поступања у складу са пажњом доброг стручњака, те за постојање исте није од значаја да ли је била експлицитно прописана законским или подзаконским актом.

Наиме, сагласном вољом уговорних страна се, осим валутне клаузуле као правно допуштеног средства очувања једнакости узајамних давања, може конституисати и клаузула којом ће се преузети валутни ризик банке према њеном повериоцу превалити на корисника кредита. Таква клаузула је могућа и правно допуштена када се банка као давалац кредита на међународном тржишту задужила у одређеној страни валути и преузела обавезу да и враћање примљеног износа по том основу реализује у истој валути. У том случају банка је овлашћена да тако прибављена девизна средства непосредно уступи потенцијалним корисницима кредита. Овакав вид кредитирања је допуштен сагласно одредби члана 25 Закона о девизном пословању. Наведено се може уговорити када се правном лицу и предузетнику обезбеђује плаћање увоза робе и услуга из иностранства (став 1) или када се физичком лицу омогућава куповина непокретности у земљи (став 2). Банка је овлашћена и да прибављена девизна средства на међународном тржишту понуди домаћим правним и физичким лицима и у динарској противвредности. У том случају трансфер девизног износа у динарски дуг се врши по важећем средњем курсу те валуте на дан закључења уговора о кредиту уз обавезу враћања примљеног у динарима као валути плаћања, обрачунатог по средњем курсу те исте валуте. Тада се преузети валутни ризик од стране банке према њеном повериоцу може вољом уговорних страна правно ваљано превалити на корисника кредита, али је услов за то постојање писаног обавештења којим је корисник кредита пре закључења уговора, на њему разумљив начин, упознат са свим економско-финансијским последицама ризика који ће преузети прихватањем такве уговорне клаузуле. Обавеза таквог поступања банке се заснива на основним начелима облигационог права савесности и поштења (члан 12 ЗОО), забране злоупотребе права (члан 13 ЗОО), забране стварања и искоришћавања монополског положаја (члан 14 ЗОО) једнаке вредности узајамних давања (члан 15 ЗОО) и забрани проузроковања штете (члан 16 ЗОО). Стога терет доказивања је на туженој банци као економски јачој уговорној страни, да су информације о економско-финансијским последицама ризика прихватања наведене уговорне клаузуле у ЦХФ достављене у писаној форми кориснику кредита као и чињеница да се банка као давалац кредита на међународном тржишту новца задужила у одређеној страни валути и да је тужиоцу пласирала динарску противвредност средстава прибављених из сопственог задужења у валути CHF, а што банка током поступка није доказала.

Апелациони суд је ценио и жалбене наводе тужене да је тужилац у предуговорној фази, кроз пратеће акте био упознат са висином и основом свих

трошкова и накнада који прате уговор о кредиту, али је нашао да су исти неосновани. Ово зато што, и поналажењу овог суда, тужена није поступила у складу са Одлуком о јединственом начину обрачуна ефективне каматне стопе на депозите и кредите, која је важила у време закључења уговора о кредиту, односно није доказала да је тужиоцу у предуговорној фази уручена понуда на прописаном обрасцу, у коме су јасно и недвосмислено наведени сви трошкови и накнаде који падају на терет тужиоца, као и њихова висина. При томе, околност да су трошкови обраде кредита, обавеза плаћања премије осигурања, једнократне накнаде за НКОСК, те једнократне накнаде у износу од 20 евра, били наведени у уговору, не утиче на другачије одлучивање, јер је банка била у обавези да тужиоца о истима обавести у предуговорној фази, што није учинила, а што предмет тужиоцеве обавезе чини неодређеним у смислу чл. 46 и чл. 47 Закона о облигационим односима. Неосновани су и наводи да су тужиоцу пре закључења уговора уручени пратећи акти – преглед битних елемената и основни подаци о кредиту, имајући у виду да је уговор о кредиту закључен дана 27.08.2007. године, а да је на наведеним актима означен датум 30.08.2007. године.

Супротно жалбеним наводима тужене, уговарање променљиве каматне стопе нејасним и непотпуним формулацијама као што је у конкретном случају “тужена задржава право измене уговорне каматне стопе у зависности од промене основне каматне стопе тужене и пословне политике банке”, није изричито и јасно уговорена и одређена у погледу висине ни начина њеног обрачунавања, не садржи јасне параметре за одређивање и обрачун њене висине, па је, како је то правилно закључио првостепени суд, противна начелима савесности и поштења и равноправности уговорних страна, што није допуштено јер је противно и цитираним принудним нормама облигационог права (члан 46, 47 и 50 ЗОО). Предвиђени параметри одредивости уговорених елемената морају бити такви да на њихову вредност не може да утиче воља било које уговорне стране, сагласно начелима уговорног права. Конкретно оспорена уговорна одредба о променљивој уговорној каматној стопи која зависи од аката пословне политике банке и не садржи јасне параметре за одређивање и обрачун њене висине представља ништаву одредбу уговора, чије правно дејство мора и може да се отклони из уговора странака па је као таква ништава, како је то правилно закључио првостепени суд.

Неосновано се жалбом тужене указује да је првостепени суд погрешно применио материјално право када је утврдио ништавост одредбе уговора о стамбеном кредиту, којим је банка уговорила за себе повољнији курс исплате обавезе тужиоца у односу на курс по коме је тужиоцу пустила кредит у течај, чиме је нарушила начело равноправности страна у облигационим односима и начело једнакости узајамних давања. Наиме, одредбом члана 395 Закона о облигационим односима прописано је да ако новчана обавеза гласи на плаћање у некој страниој валути или злату њено испуњење се може захтевати у домаћем новцу према курсу који важи у тренутку испуњења. Наведена одредба не опредељује који ће се курс обрачунске валуте применити у односу на њену куповну, продајну или средњу тржишну вредност из чега произилази да уговорне стране могу утврдити било који тржишно одређени курс прерачуна обрачунске валуте али је битно да се по истом валориметру и истом курсу утврђује вредност пласираних кредитних средстава и вредност-висина доспелих ануитета, рата за враћање. То значи да странке својом сагласном вољом а сходно одредби члана 395

ЗОО, могу уговорити да курс обрачуна буде како продајни, куповни, тако и средњи курс вредности обрачунске валуте. У конкретном случају постоји двострука заштита у уговору о кредиту кроз истовремено уговарање валутне клаузуле и исплате кредитног износа по куповном курсу а отплате по продајном-средњем курсу, а што је у директној супротности са начелом равноправности странака и еквивалентности узајамних престација, па је и ова одредба како је то правилно закључио првостепени суд апсолутно ништава.

Без утицаја су жалбени тужене наводи којима се указује на постојање другачијих судских одлука. Несумњиво право грађана је на једнаку заштиту права и на правну сигурност али то не значи истовремено и обавезност примене правних ставова из раније донетих судских одлука, у случајевима који могу бити чињенично и правно слични, али не морају бити идентични пошто би се тиме ограничило право грађана на правично суђење, зајемчено Уставом, по коме свако има право да му независан, непристрасан и законом већ установљен суд правично и у разумном року расправи све аспекте конкретног случаја и донесе правилну одлуку о његовом праву.

Приликом доношења другостепене одлуке, овај суд је ценио и остале жалбене наводе тужене којима се оспорава побијана одлука али истима се не доводи у сумњу законитост и правилност одлуке, имајући у виду да је првостепени суд правилно применио материјално право те су такви наводи ирелевантни за другачију одлуку суда.

Из изнетих разлога, применом одредбе члана 390 Закона о парничном поступку, одлучено је као у првом ставу изреке.

Одлучујући о трошковима парничног поступка, по оцени Апелационог суда, првостепени суд није правилно применио материјално право, због чега је решење садржано у ставу осмом изреке побијане пресуде, применом одредбе члана 401 тачка 3 Закона о парничном поступку, морало бити преиначено.

Наиме, првостепени суд је погрешно применио материјално право када је у својој одлуци о трошковима парничног поступка тужиоцу признао и право на увећање трошкова услуга адвоката за 20% на име ПДВ. Наиме, на основу одредаба Закона о адвокатури, Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката, Закона о порезу на додату вредност, произилази да основицу за обрачунавање ПДВ за промет адвокатских услуга чини износ накнаде који обвезник ПДВ, адвокат, прима или треба да прими за предметни промет од примаоца услуге или неког трећег, у коју није укључен ПДВ. У основицу за обрачунавање ПДВ урачунавају се сви трошкови које обвезник ПДВ, адвокат, зарачунава примаоцу услуге, као што су нпр. трошкови који настану у вези са вођењем поступка пред судом или неким другим државним органом, а које иницијално сноси адвокат. Основицу за обрачунавање ПДВ за промет адвокатских услуга, према томе, чини како износ награде која припада адвокату, тако и сви други трошкови које адвокат зарачунава примаоцу услуге. У основицу за обрачунавање ПДВ не урачунавају се износи које обвезник ПДВ, адвокат, наплаћује у име и за рачун примаоца услуге, а које преноси примаоцу услуге. То је, пре свега, износ који је досуђен странци (примаоцу адвокатске услуге), који адвокат наплаћује у име и за рачун странке и преноси странци. Одредбом члана 42 став 1 и 3 Закона о порезу на

додату вредност и одредбама Правилника о одређивању случајева у којима нема обавезе издавања рачуна и о рачунима код којих се могу и доставити и поједини подаци (“Сл. гласник РС” бр. 123/12, 86/15, 52/18), (правилник), прописано је у којим случајевима обвезник ПДВ нема обавезу издавања рачуна и у којим случајевима се могу изоставити поједини подаци у рачуну. Примењујући наведене одредбе на обвезнике ПДВ, адвоката, произилази да адвокат има обавезу да за промет адвокатских услуга које пружа изда рачун у складу са законом и правилником, осим ако је прималац услуга физичко лице које није обвезник ПДВ, у којем случају може, али и не мора, да изда рачун. У складу са одредбом члана 3 Правилника, када обвезник ПДВ, адвокат, у истом пореском периоду прими авансну уплату и изврши промет адвокатских услуга, за који је примио авансну уплату, у том случају нема обавезу издавања рачуна по основу примљене авансне уплате, већ само рачуна за извршени промет адвокатских услуга. Међутим, имајући у виду одредбе члана 153 и 154 Закона о парничном поступку, којима је прописано да је странка која у целини изгуби парницу дужна да противној странци накнади трошкове, те да суд приликом одлучивања који ће трошкови да се накнаде странци узима у обзир само оне трошкове који су били потребни ради вођења парнице, следи да ће у досуђене трошкове парнице, мимо адвокатских услуга странци, која је успела у парници, а коју је заступао адвокат, обвезник ПДВ морати да уђе и износ ПДВ на пружене услуге, будући да ће тај износ представљати стварни трошак странке. Међутим, ово право ће странка имати само ако докаже да је то и њен стварни трошак. Ово стога што адвокат има право на накнаду трошкова заступања на име увећања ПДВ када заступа физичко лице, али само уколико докаже да је странци издао рачун, односно странка коју је у успешној окончаној парници заступао адвокат, обвезник пореза на додату вредност, има право на накнаду трошкова на име ПДВ, на адвокатску услугу, али као доказ мора да приложи рачун о извршеним адвокатским услугама. Међутим, у конкретном случају, пуномоћник тужиоца у току поступка није суду пружио одговарајуће писане доказе, и то рачун за пружене адвокатске услуге тужиоцу, већ је суду пружио само доказ да је обвезник плаћања ПДВ.

Тужиоцу, сагласно одредби члана 150, 153, 154 и 163 Закона о парничном поступку, припадају трошкови за радње које су биле нужне и оправдане за вођење поступка, и то за састав тужбе и два образложена поднеска износи од по 9.000,00 динара, за приступ на десет одржаних рочишта износи од по 10.500,00 динара, за приступ на четири неодржана рочишта износи од по 6.000,00 динара, а које радње су предузете од стране пуномоћника из реда адвоката, као и трошкови вештачења у износу од 18.000,00 динара и трошкови у висини судских такси на тужбу и пресуду у износу од по 18.463,00 динара, односно све у укупном износу од 210.926,00 динара, одмерено сходно важећој Адвокатској тарифи и Таксној тарифи у време пресуђења. Тужиоцу на износ досуђених трошкова припада и законска затезна камата почев од дана извршности до коначне исплате, у складу са одредбом чл. 277 Закона о облигационим односима у вези са чл. 324 ЗОО.

Сходно изнетом, применом одредбе члана 401 тачка 3 Закона о парничном поступку одлучено је као у ставу другом изреке ове пресуде.

Одлука као у ставу трећем изреке донета је применом одредбе чл. 165 ЗПП-а, па је одбијен захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка, с обзиром да је

тужена успела са жалбом само у незнатном делу.

**Председник већа-судија
Јелена Стојилковић с.р**

За тачност отправака
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић